

PwC Bankseminar

10. november 2022

Jesper Berg, Finanstilsynet

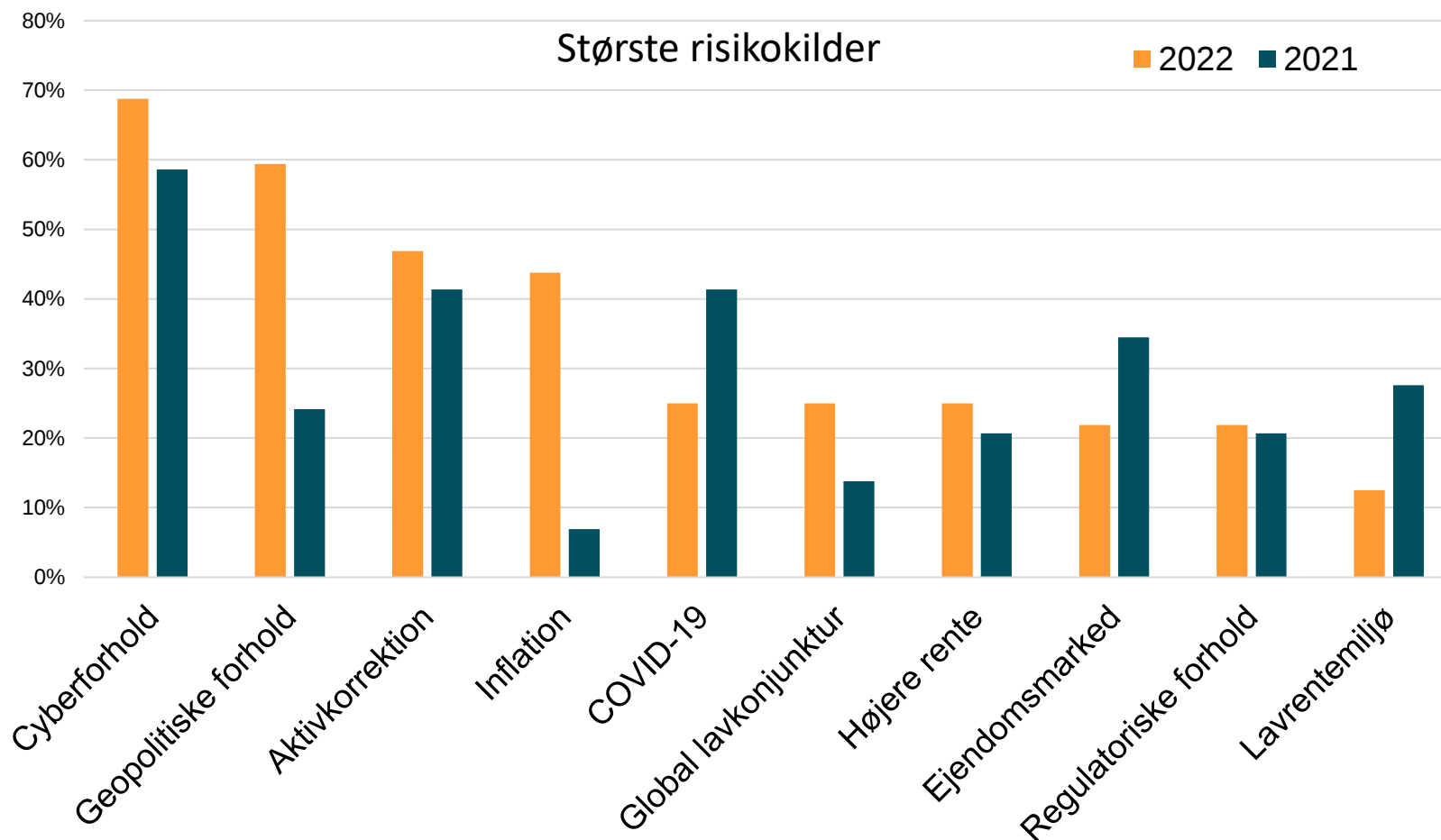
Dagsordnen

1. Risikobilledet
2. Kreditinstitutter
3. Energikrise og stigende renter – impact på kunderne
4. Boligejendomme og realkreditudlån
5. Likviditet på realkreditmarkedet
6. Bæredygtig finansiering i Finanstilsynet
7. Cyberrisiko - Cyber Resilience Scenario Stress Testing i DK
8. Konklusioner

1. Risikobilledet

De finansielle virksomheders egen risikovurdering peger på ...

Note: Virksomhedernes besvarelser er indløbet i februar 2022 før Ruslands invasion i Ukraine

Overordnede risici på tværs af tilsynsområder

- Generelt fald i priserne på aktiver, herunder ejendomspriser, når renten stiger.
- Energikrise og recession.
- Adfærd, der er i strid med kundernes interesser, samt vildledende og svigagtig markedsføring.
- IT-risici og cyberrisici.
- Utilstrækkelig risikostyring og forvaltning.

Der er også identificeret en række strukturelle forhold ...

- Bæredygtighed og klimarelaterede risici (samt sociale og adfærdsmæssige forhold mere generelt).

- Teknologi vil spille en stadig større rolle.
- Dataejerskab og evnen til at håndtere data forsvarligt og etisk bliver i stigende grad en vigtig faktor.

Den direkte eksponering mod Rusland er begrænset ...

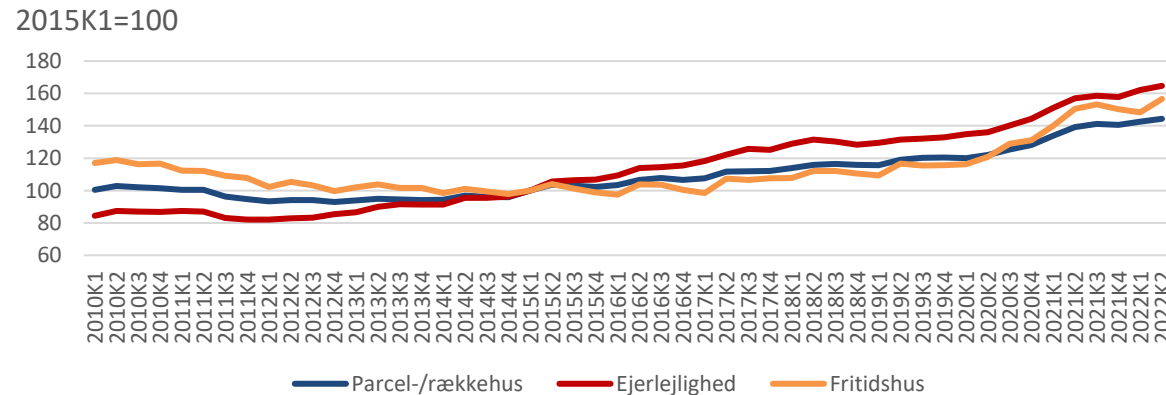
- Danske banker har en samlet eksponering på mindre end 150 mio. kr. mod Rusland (30. juni 2022)
- Den direkte økonomiske afhængighed af Rusland er begrænset og koncentreret om nogle få banker og virksomheder.
- Derimod er de afledte effekter i form af lavere global vækst og generelt højere energipriser af større betydning for Danmark.

Dansk økonomi har et stærkt udgangspunkt ...

- Hurtig genopretning efter COVID-19.
- Virksomhederne rapporterer fortsat om mangel på arbejdskraft. Kapacitetspresset er højt.
- Virksomheder og husholdninger vurderes generelt at være robuste. De offentlige finanser er sunde.

Figur: Udviklingen i boligpriser siden 2010

Note: Senest observation er 2 kvartal 2022

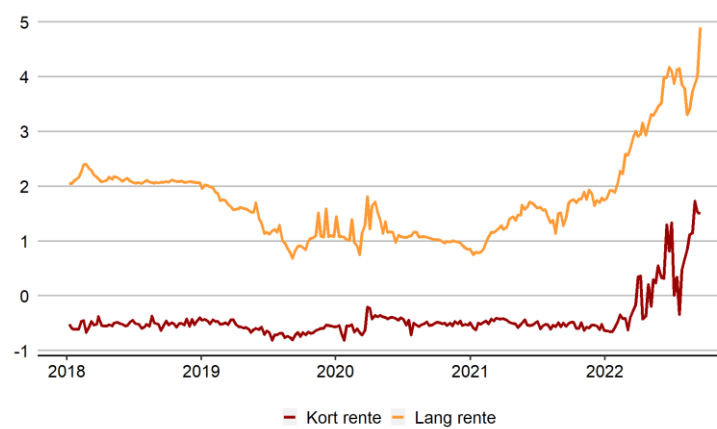
Kilde: Finans Danmark

Uro på de finansielle markeder

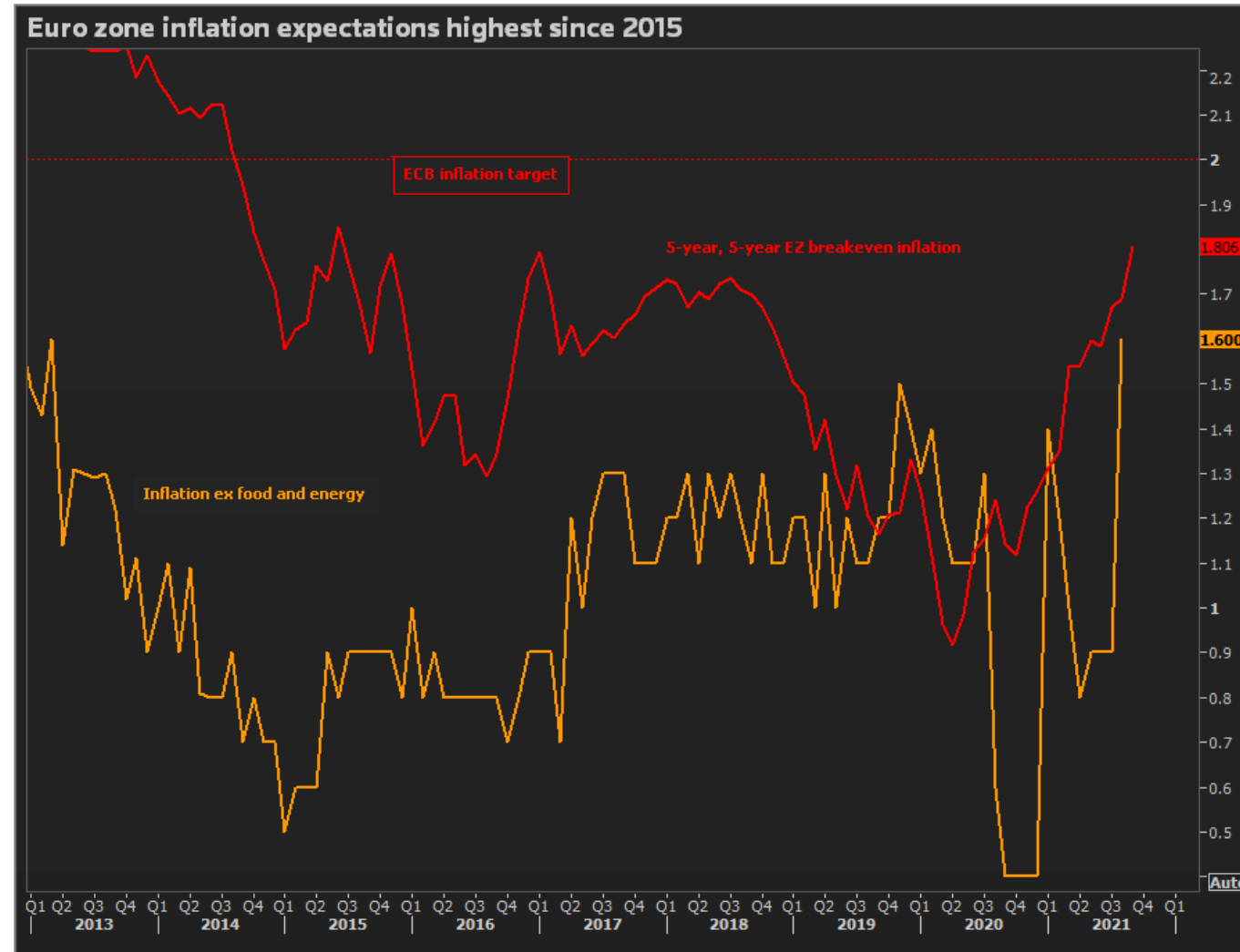
C25 Indeks

Realkreditrenter
(Pct.)

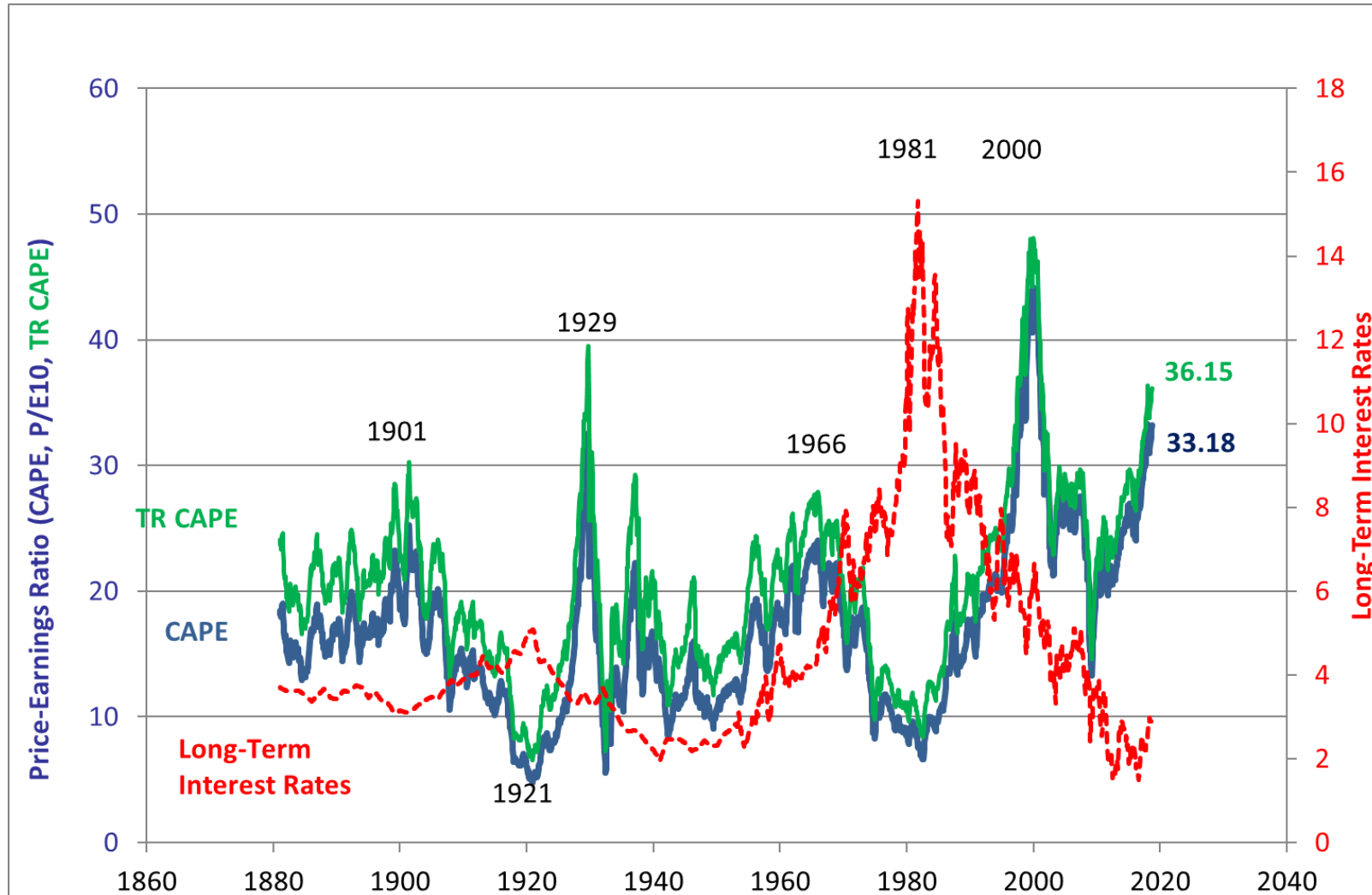

Inflationsforventningen er steget i euroområdet

Niveauet er ikke højt, men retningen er faretruende

Shillers CAPE-index

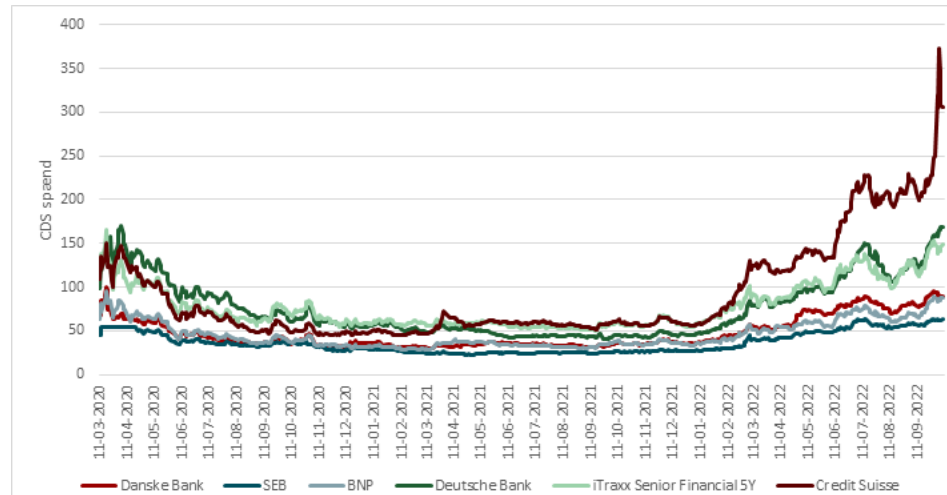

Udvidelser i CDS'er

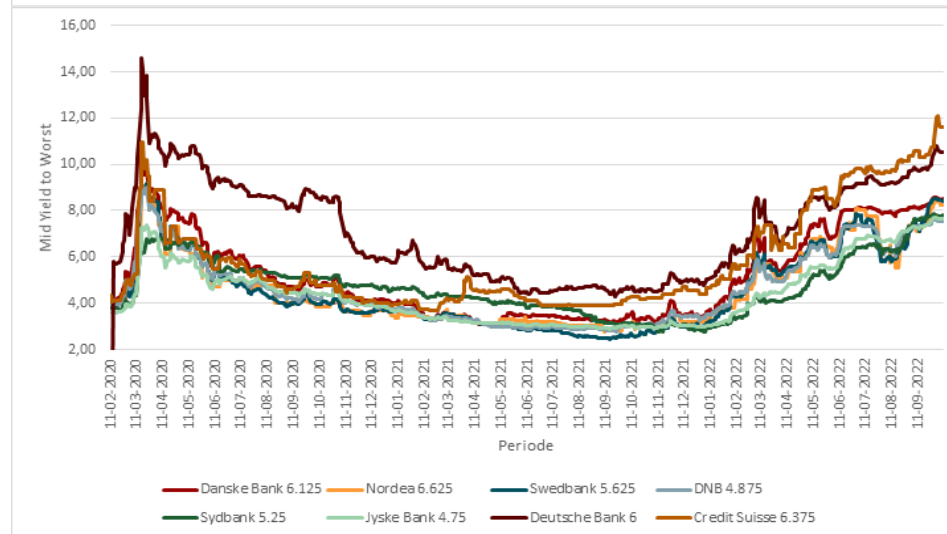

Store udvidelser i bank CDS'er og dyrere AT1

CDS spread 5 år

AT1

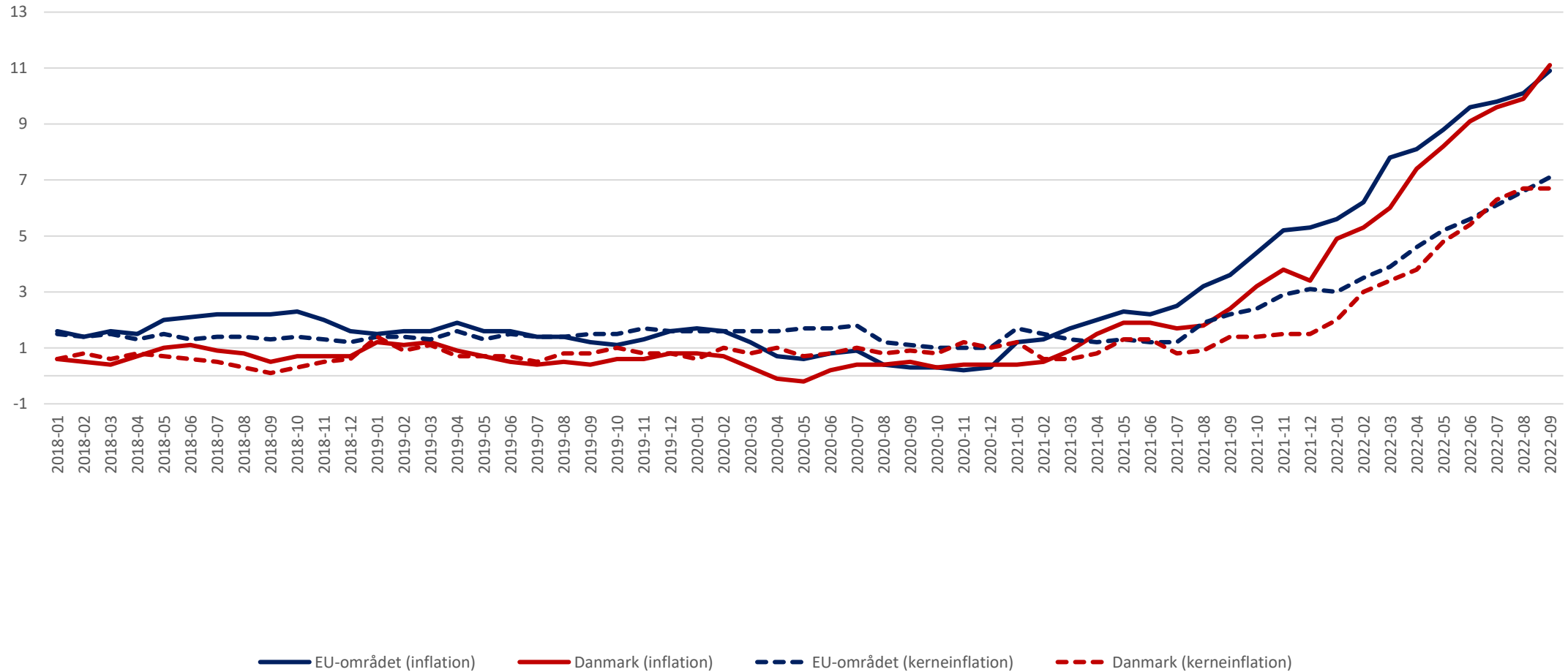
Credit Suisse havde et negativt afkast på 15 pct. i Q2

Key metrics

	in / end of		% change		in / end of		% change	
	2Q22	1Q22	2Q21	QoQ	YoY	6M22	6M21	YoY
Credit Suisse (CHF million)								
Net revenues	3,645	4,412	5,103	(17)	(29)	8,057	12,677	(36)
Provision for credit losses	64	(110)	(25)	–	–	(46)	4,369	–
Total operating expenses	4,754	4,950	4,315	(4)	10	9,704	8,252	18
Income/(loss) before taxes	(1,173)	(428)	813	174	–	(1,601)	56	–
Net income/(loss) attributable to shareholders	(1,593)	(273)	253	484	–	(1,866)	1	–
Cost/income ratio (%)	130.4	112.2	84.6	–	–	120.4	65.1	–
Effective tax rate (%)	(35.7)	35.3	69.6	–	–	(16.7)	71.4	–
Basic earnings/(loss) per share (CHF)	(0.60)	(0.10)	0.10	500	–	(0.71)	0.00	–
Diluted earnings/(loss) per share (CHF)	(0.60)	(0.10)	0.10	500	–	(0.71)	0.00	–
Return on equity (%)	(13.9)	(2.4)	2.3	–	–	(8.2)	0.0	–
Return on tangible equity (%)	(15.0)	(2.6)	2.6	–	–	(8.9)	0.0	–

Udviklingen i inflation...

pct.

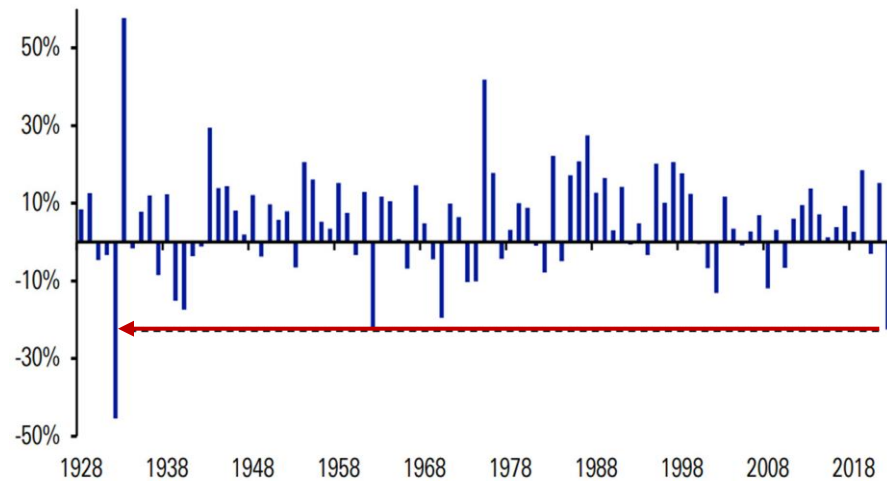

...Voldsomme stigninger

Rentestigning og aktiekursfald er historisk store

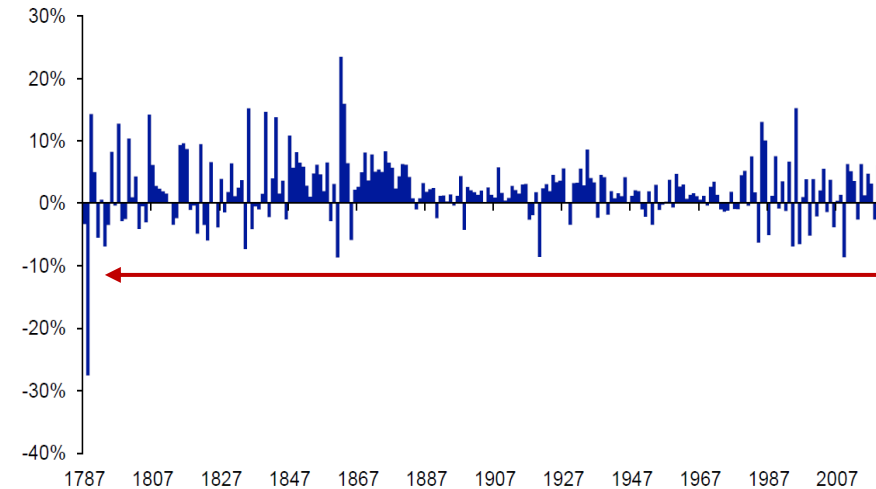
S&P 500 H1 total return performances

Percentages

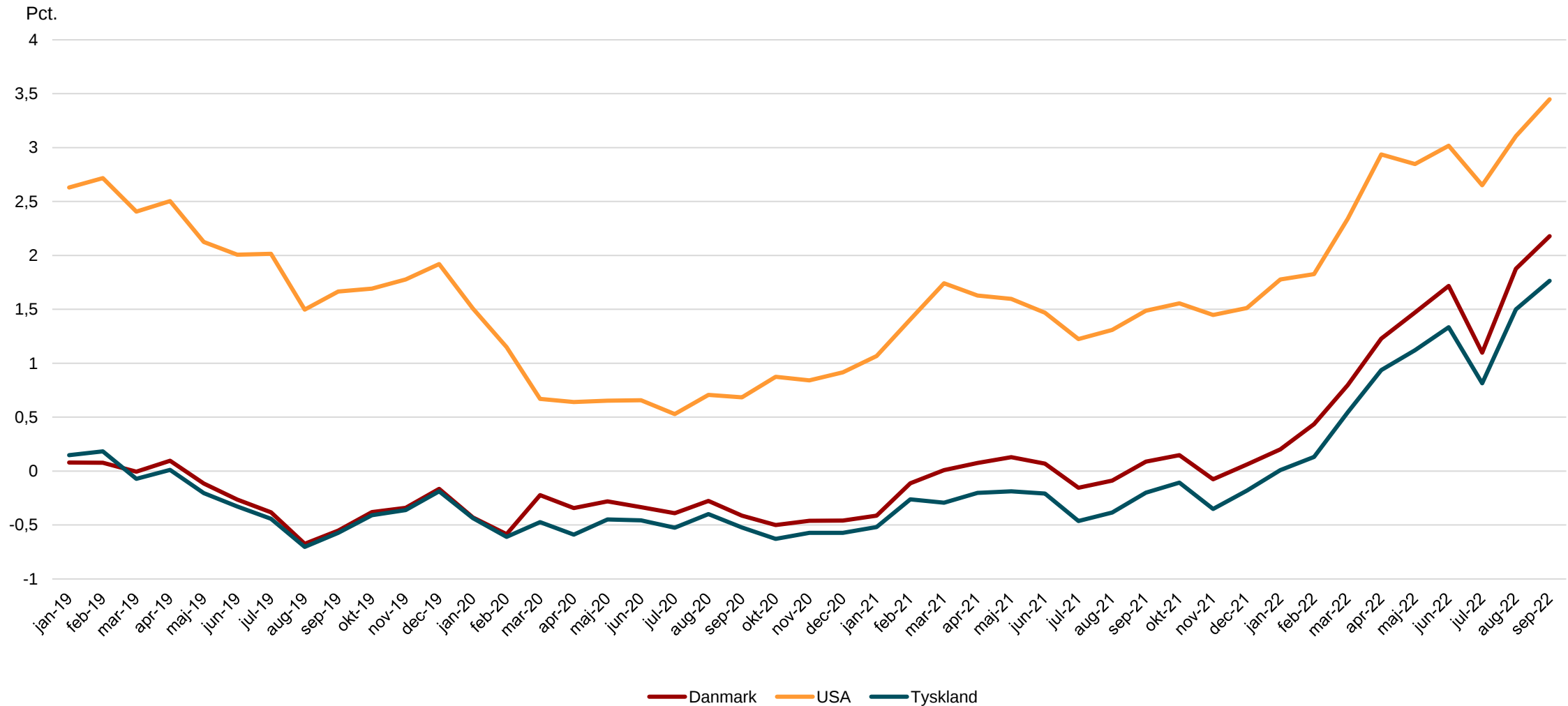

10-year US Treasuries H1 total return performances

Percentages

10-årige statsobligationsrenter er steget markant

2. Kreditinstitutter

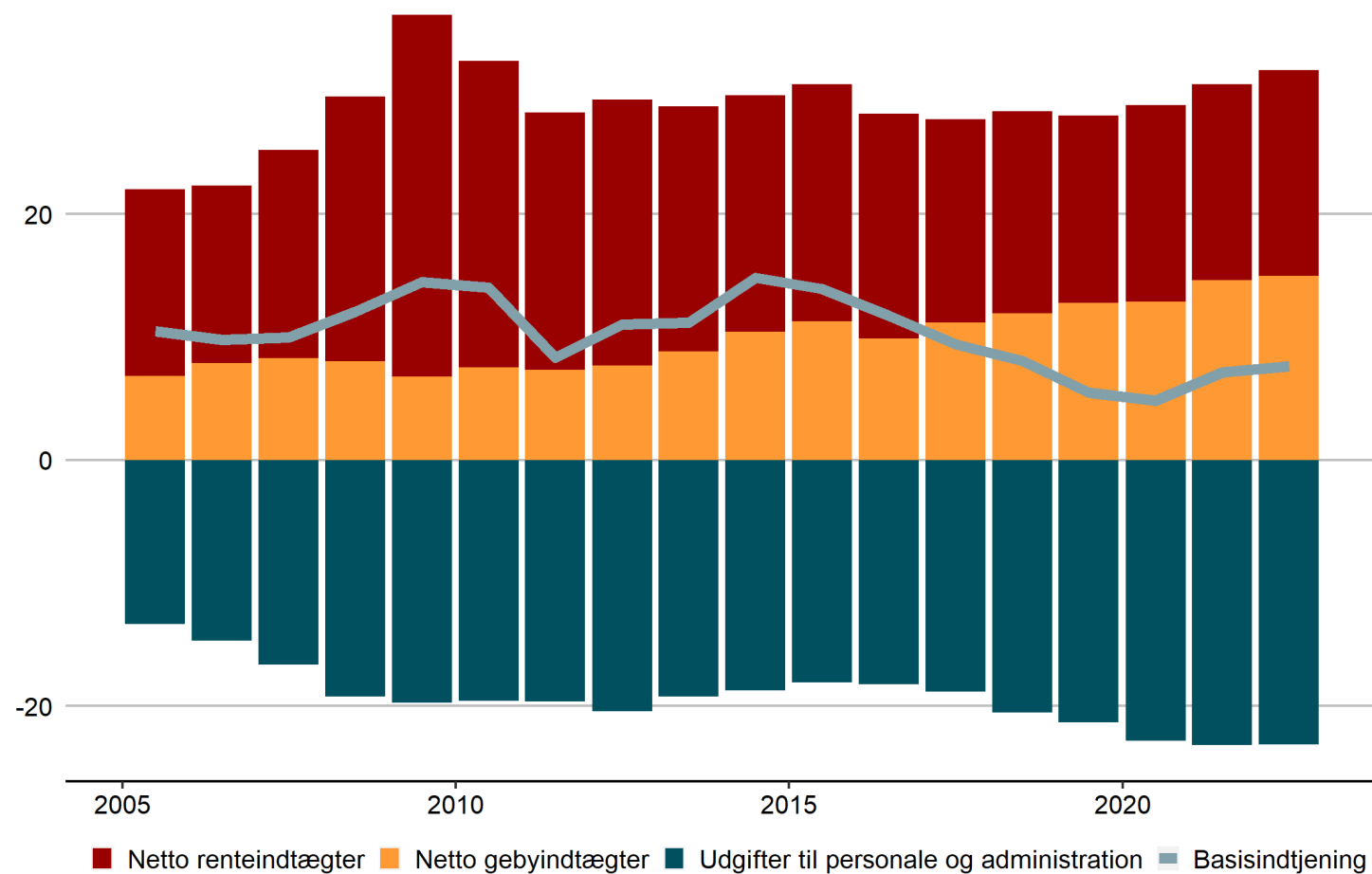
Den bedste krisestyring sker før krisen...

- Finansiell regulering og tilsyn skal minimere sandsynligheden for systemisk finanskris.
- Det er afgørende, at der er tilstrækkelig kapital og likviditet i bankerne før en kris.
- Generelt gælder det, at jo hurtigere problemerne bliver løst, jo mindre er risikoen for, at der er behov for statslig kapital.

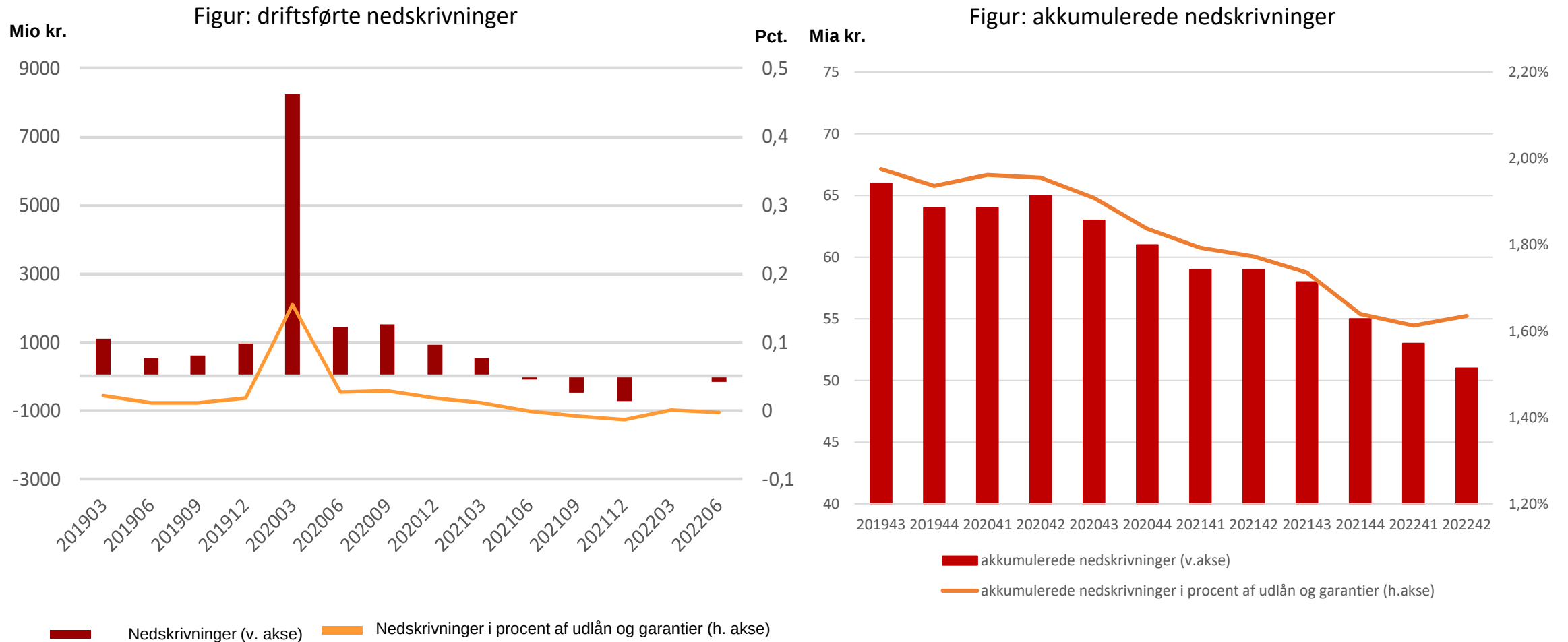
Mindre pres på pengeinstitutternes basisindtjening

(mia. kr.)

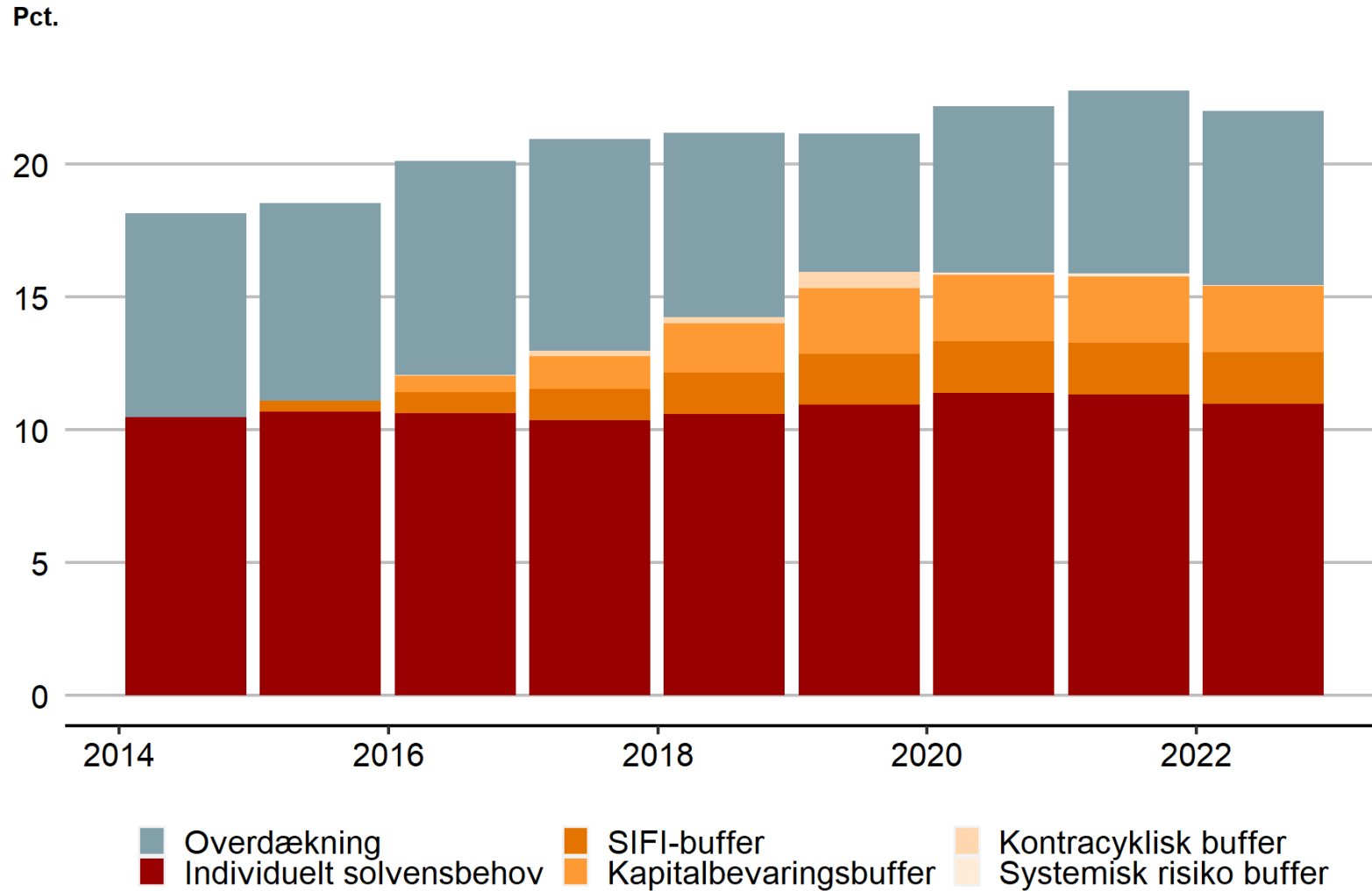

Kilde: Indberetninger til Finanstilsynet

Retvisende nedskrivninger af lån – selv i en krise

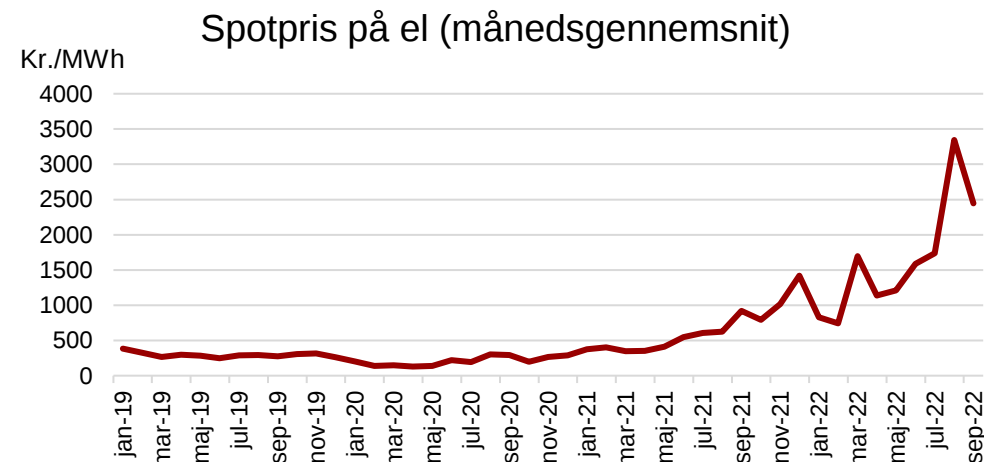
Danske kreditinstitutter har et godt udgangspunkt

3. Energikrise, stigende renter og impact på kunderne

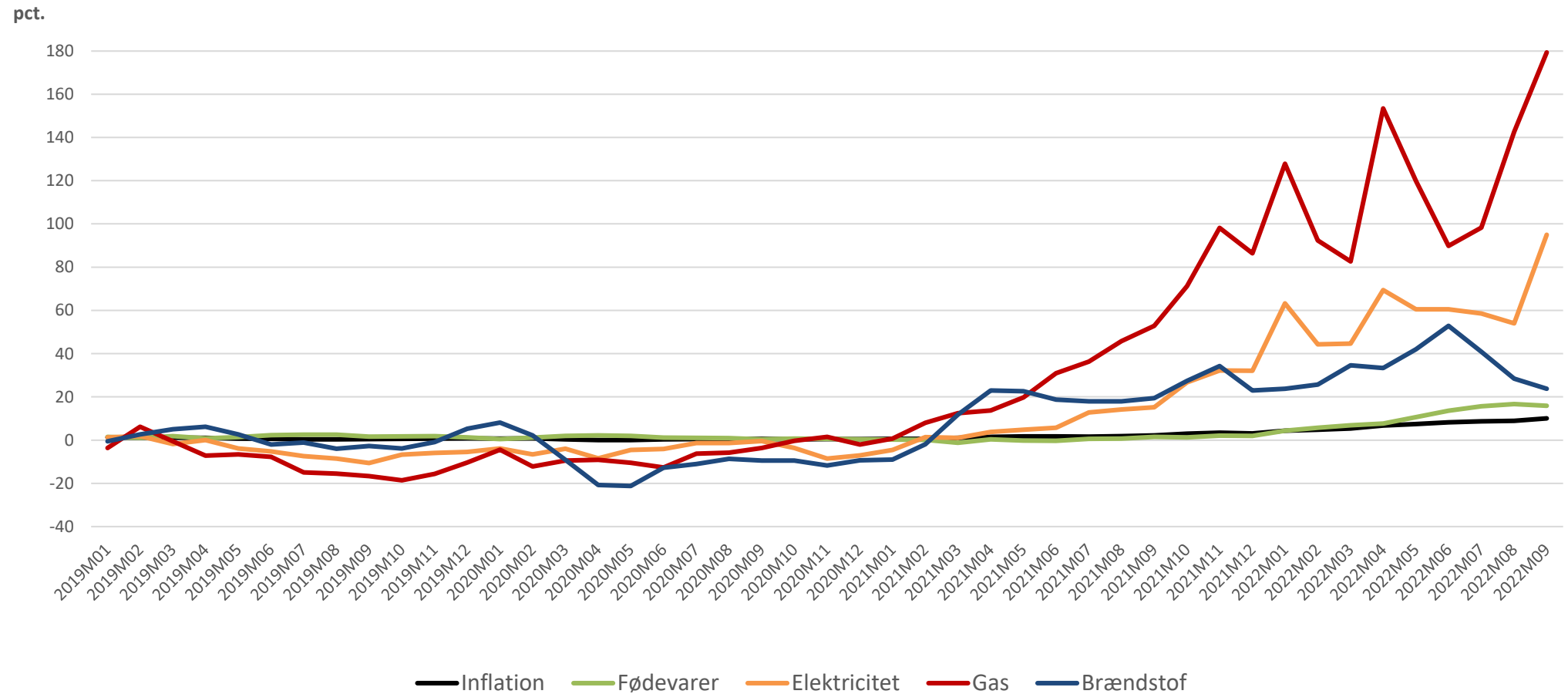
Energikrisen

- Den perfekte storm har ramt energisektoren.
 - Energiforsyning fra vind, vand, sol og gas har været vigende.
- Permanent stop for gasleverancer fra Rusland er en reel risiko.
- Virksomheder kan selv blive ramt, men flere kan blive indirekte ramte sfa. leverandører eller kunder bliver lukket ned.
- Risiko for strømafbrydelser, hvis vinteren bliver kold.
 - Risiko for operationelle konsekvenser
- Energiselskaber presses af store marginkald, fordi spotprisen er meget volatil.

Kilde: Theice.com

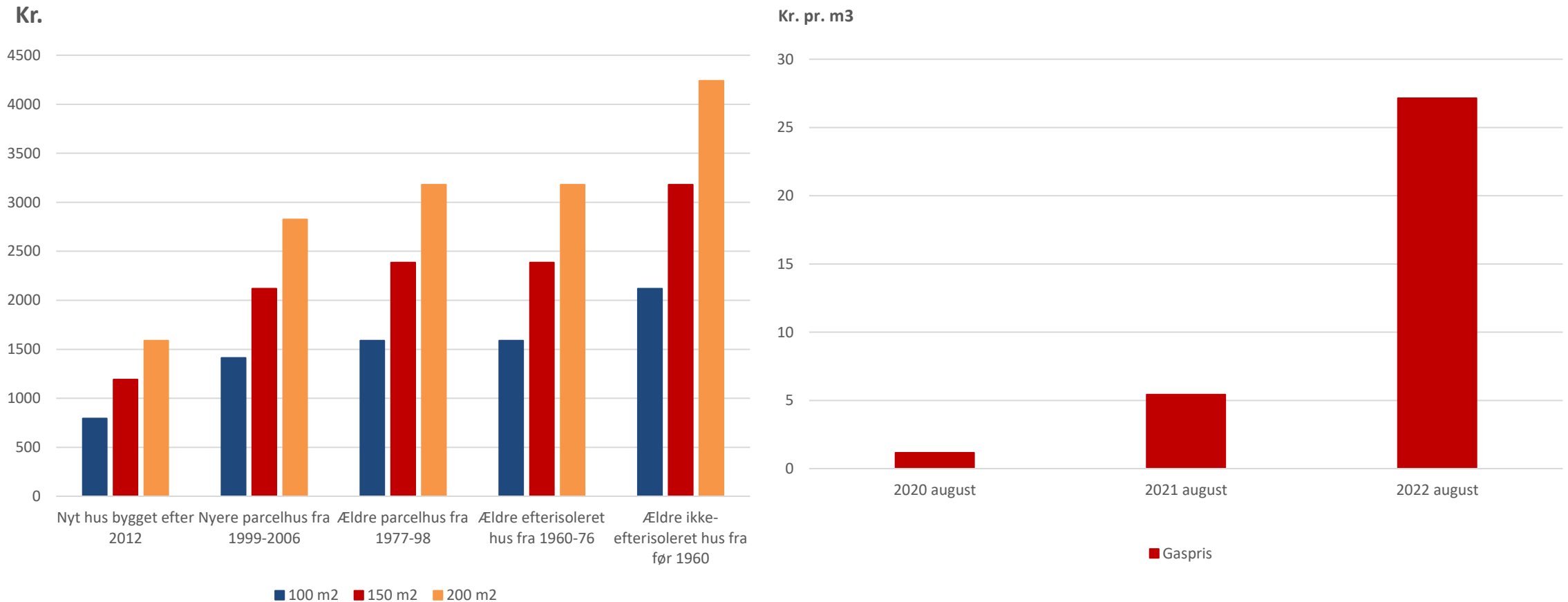
Danske forbrugerprisindeks: udvalgte underkategorier

Note: Ændring i forhold til samme måned året før (pct.)

Kilde: Danmarks Statistisk

Den månedlige varmeregning er steget markant

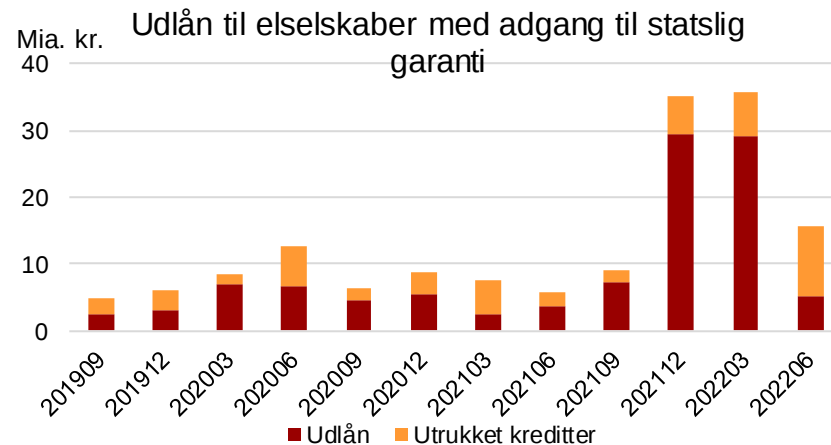

Kilde: Andel Energi, OK-gas, boligvarme.nu og egne beregninger.

Kilde: OK-gas.

Høj koncentration i gas- og elmarkedet på få store energiselskaber

- Der er en høj koncentration i handlen med gas- og el-derivater, hvor enkelte aktører er modpart i størstedelen af handlerne.
- Der er ingen danske banker, der hverken er clearingmedlemmer eller deltagere i markedet for handel med gas- og el-derivater.
- Kreditinstitutterne har samlet set et forholdsvis begrænset udlån til energiselskaberne, og der er indgået en politisk aftale om en statslig garantiordning, som skal sikre energiselskaberne likviditet.
- Usikkerheden i markedet og i den underliggende dataunderstøttelse er dog fortsat ikke ubetydelig.

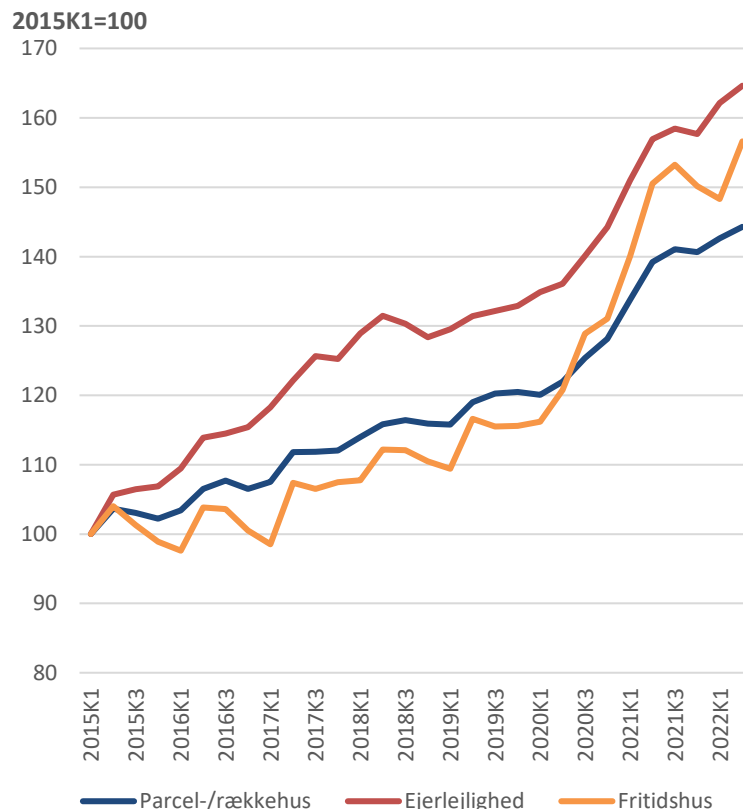

Kilde: Kreditregisteret

4. Boligejendomme og realkreditudlån

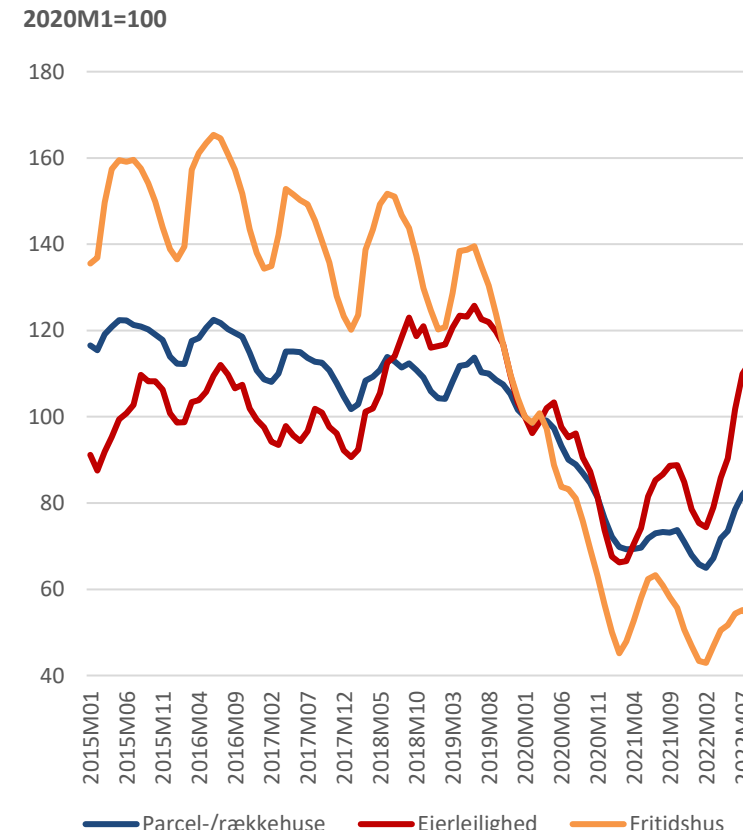
Antallet af udbudte boliger er steget...

Realiseret handelspris

Note: Senest observation er 2. kvartal 2022.
Kilde: FinansDanmark.

Antallet af udbudte boliger

Note: Senest observation er september 2022.
Kilde: FinansDanmark.

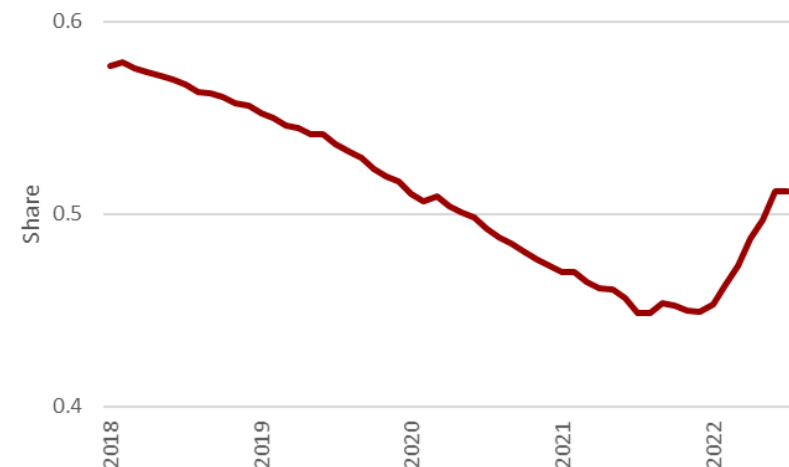
Konvertering fra fastforrentet til variabelforrentet lån ...

- Stigende realkreditobligationsrenter i 2022 har medført faldende markedsværdi af obligationer med fast rente. Nogle boligejere har i denne situation valgt at omlægge til nye lån med variabel rente, en såkaldt skrå konvertering.
- Kundens risikoprofil ændres betydeligt ved skift fra fast til variabel rente. En kortsigtet gevinst kan hurtigt blive spist op, hvis renterne fortsætter med at stige
- De "skrå konverteringer" gør boligejerne mere sårbare over for stigende korte renter og faldende boligpriser.

Spændet mellem den lange og korte rente

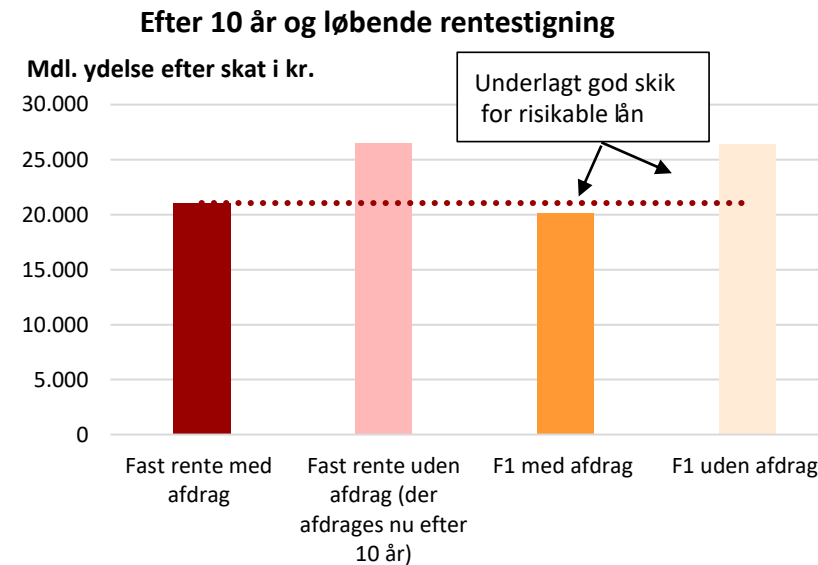
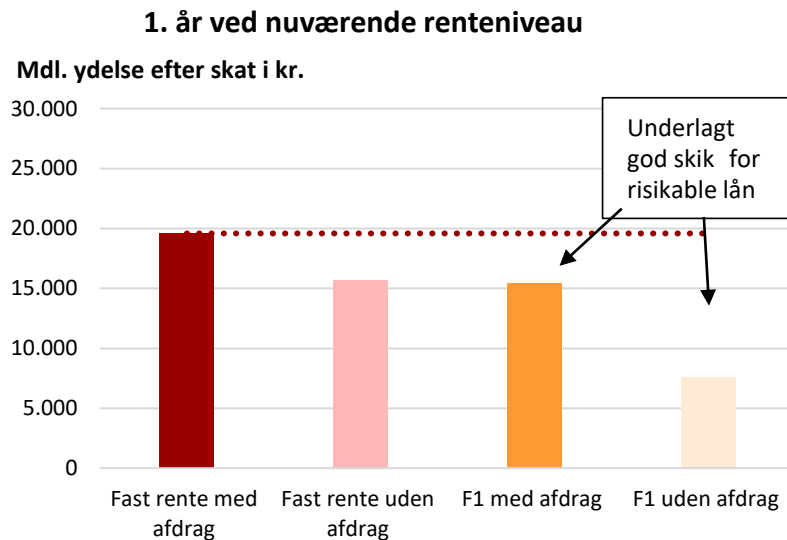

Andelen af realkreditlån med variabel rente

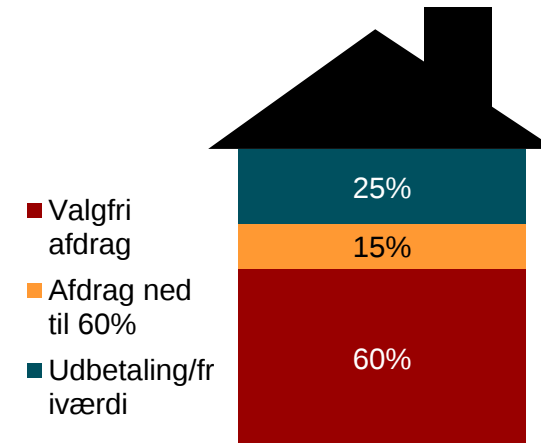
Fastforrentet lån med afdrag giver højere ydelse i starten

- Forudsætninger
 - Par med samlet indkomst før skat på 1 mio. kr.
 - Udbetaling på 500.000 kr. for boliglån og ingen eksisterende gæld
 - Køber bolig for 4,5 mio. kr.
 - Finansieret ved 80 pct. realkreditlån, 9 pct. banklån og 11 pct. udbetaling
 - Rentestigning på 1,91 pct. point efter 1 år og 1,25 pct.point efterfølgende for 4, 7 og 10 år (5,66 pct. point i alt)
 - For lånene med initial afdragsfrihed, påbegyndes afdrag efter 10 år

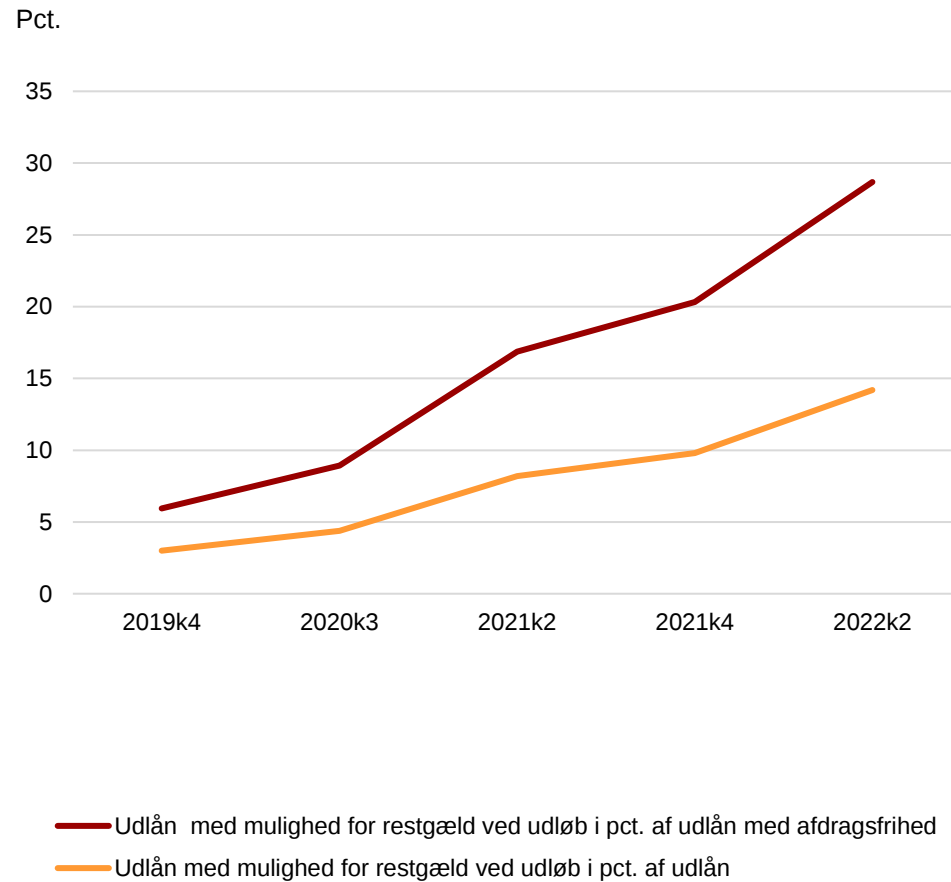
Realkreditlån med afdragsfrihed i op til 30 år

- Danske realkreditinstitutter ydede tidligere realkreditlån med afdragsfrihed på op til 10 år.
 - Siden 2018 er afdragsfrihed op til 30 år blevet populære.
- Finanstilsynet er bekymret, da disse lån er mere komplekse.
 - Stor restgæld ved udløb og mulighed for, at instituttet kan kræve tilbagebetalinger før udløb.
 - Øget behov for vejledning af låntagerne.
 - Potentielt ingen revurdering af sikkerhedsstillesen i 30 år.

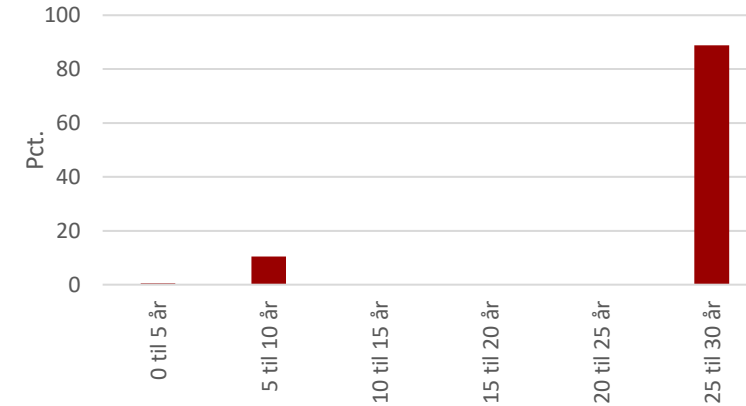
Ekstrem udvikling- den fremtidige markedsstandard?

Andelen af udlån med gæld ved udløb

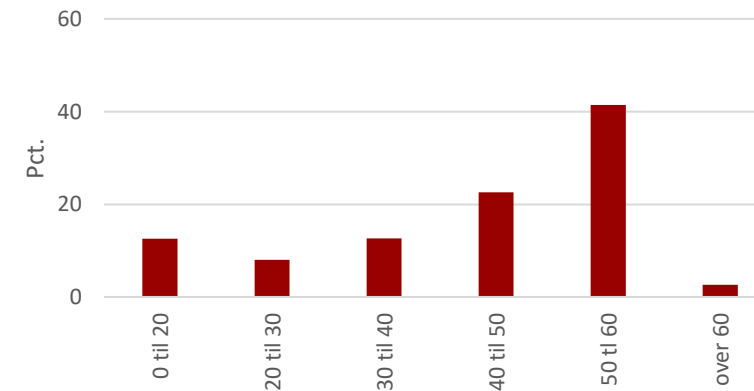
Kilde: Finanstilsynet.

Varighed af afdragsfrihed

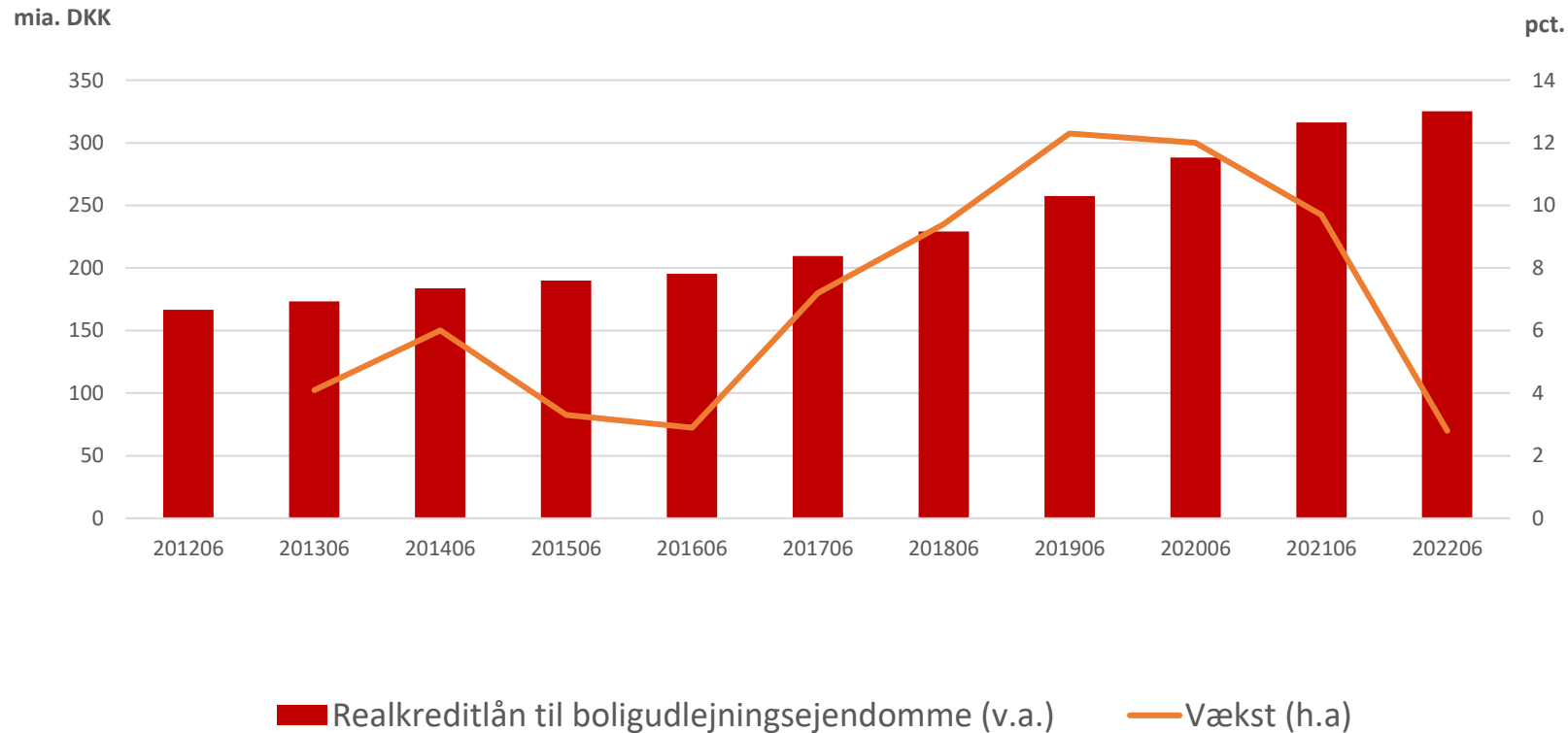
Kilde: Finanstilsynet.

Gæld ved udløb

Kilde: Finanstilsynet.

Realkreditlån til boligudlejningsejendomme ...

Kilde: Finanstilsynet.

... har været stigende og Finanstilsynet arbejder på en vejledning

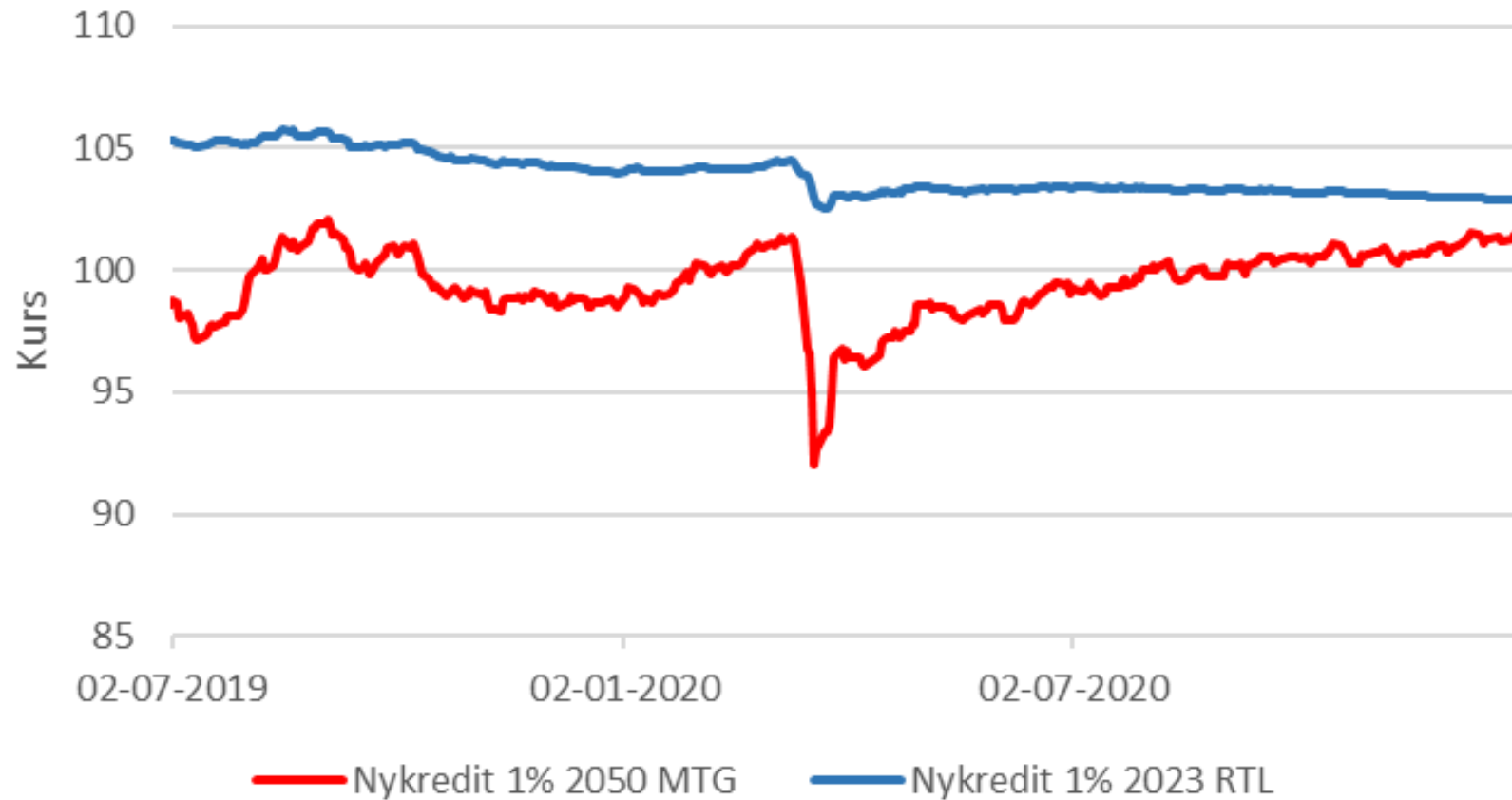
Lovgivningsmæssige rammer for realkreditlån ...

- Der er blevet taget initiativer for at øge husholdningernes robusthed:
 - Begrænsning af hvilke typer lån, der kan tilbydes købere med høj LTV og DTI
 - Krav om en (lille) udbetaling
 - Krav om en højere indkomst, hvis køberen ønsker et realkreditlån med variabel rente
 - Krav om en højere formue, hvis køberen har en høj DTI
 - Krav om øget robusthed ved køb før salg
 - Krav om afdragsfrihed for købere uden nettoformue
- Initiativ for erhvervsejendomme:
 - Begrænsning af bankernes eksponering
 - Tilstrækkelig likviditet til at betale (fast) rente og
 - andre omkostninger

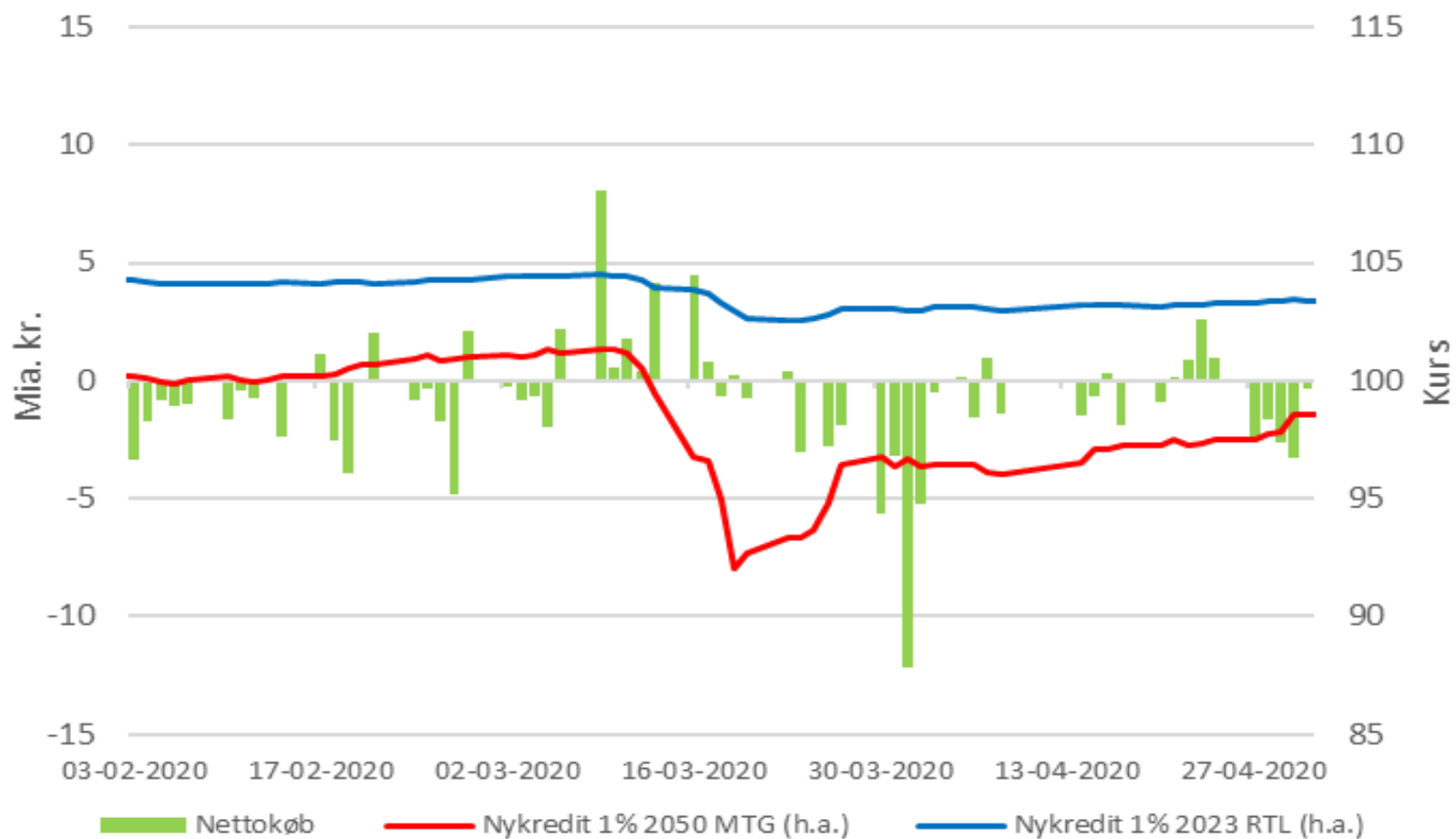

5. Likviditet på realkreditmarkedet

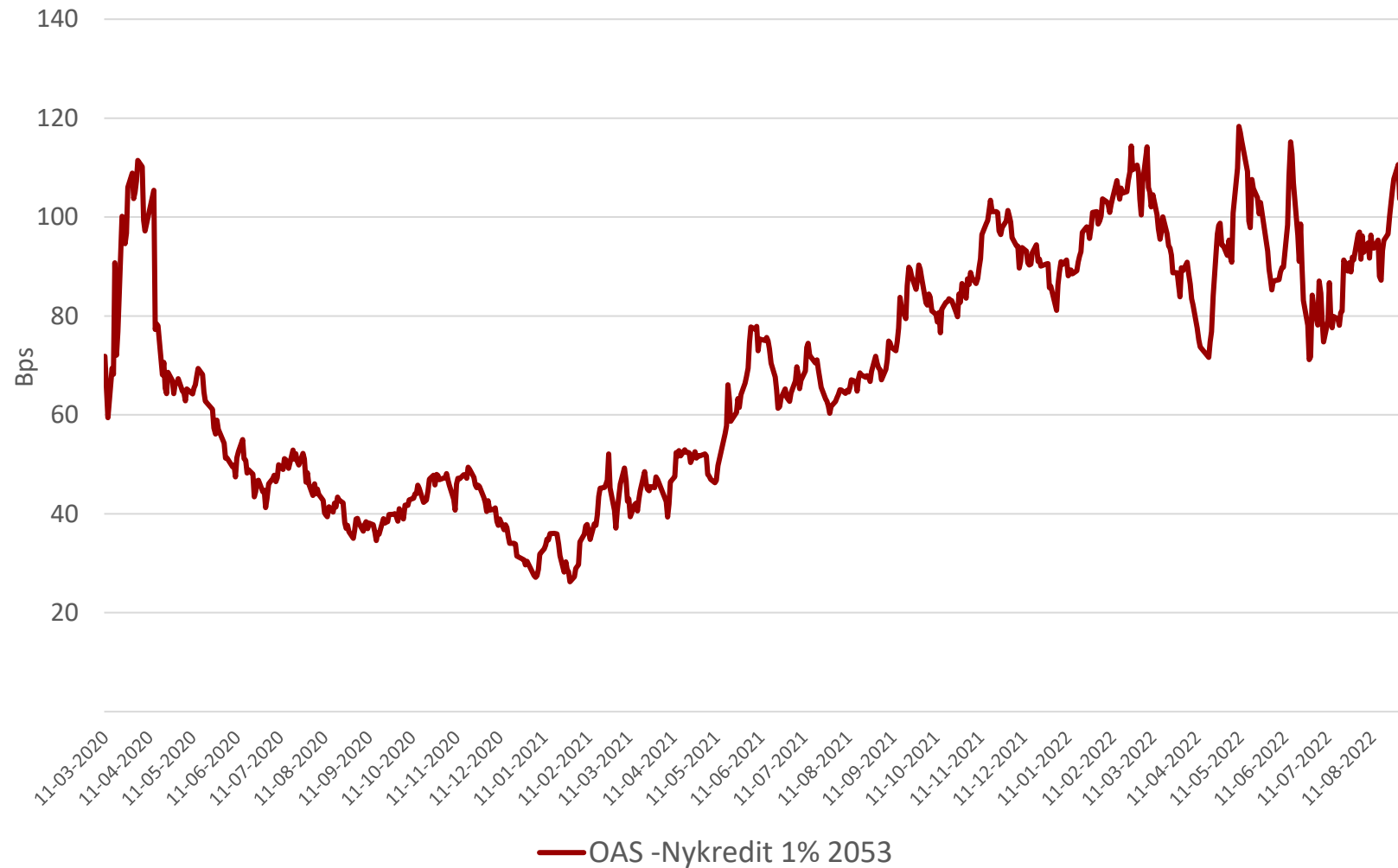
Covid-19 erfaring på realkreditmarkedet

Men realkreditobligationer blev udstedt ...

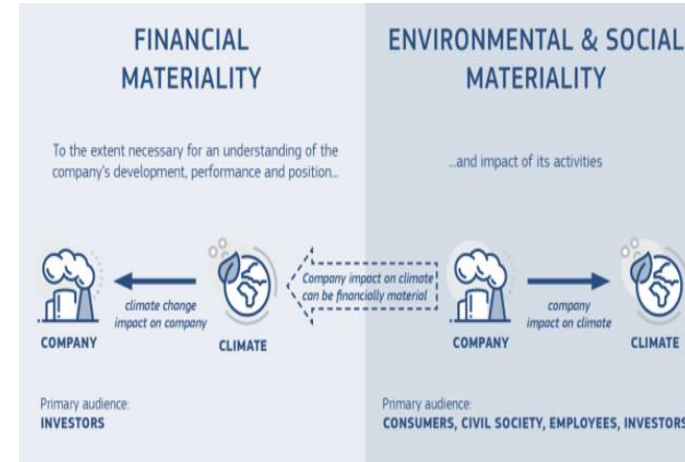
Spænd på konverterbare realkreditobligationer tilbage på Covid-19 niveau ...

6. Bæredygtig finansiering i Finanstilsynet

Bæredygtighed er både et spørgsmål om konsekvenser og finansiel risiko ...

- Bæredygtighed er vigtig for finansielle virksomheder og deres produkter:
 - Finansielle produkter har indvirkning på miljøet og/eller sociale faktorer
 - Miljømæssige eller sociale faktorer indebærer en finansiel risiko for finansielle produkter
- Bæredygtighed handler ikke kun om klimaændringer, men vedrører en række ESG-spørgsmål
- Finansielle produkter skal formidle præcise oplysninger om deres specifikke bæredygtigheds karakteristika

Source: European Commission's guidelines on reporting climate-related information (2019)

Indsatser for at sikre gennemsigtighed og sammenlignelighed

Første bølge

Forordning om offentliggørelse af oplysninger om bæredygtig finansiering

- Oplysningsforpligtelse for deltagere på finansmarkedet og rådgivere om ESG-faktorer i finansielle produkter og virksomhedspolitikker

Taksonomiforordningen

- Ramme for klassificering af økonomiske aktiviteter som miljømæssige bæredygtige og oplysningsforpligtelser for virksomheder, der er omfattet af direktivet om ikke-finansiell rapportering.

Ændringer af eksisterende lovgivning

- MiFID II-kravet om at inddrage bæredygtighed i egnethedsvurderinger og produktstyring
- UCITS og AIFMD-forpligtelse til at integrere bæredygtighedsrisici og faktorer
- Benchmarkforordning om indførelse af benchmarks for klimaomstilling og EU's Paris-lignede benchmarks

Den kommende anden bølge

Standard for grønne obligationer

- Frivillig standard med henblik på at opskalere, øge miljøkvaliteten og øge gennemsigtigheden på markedet for grønne obligationer

Direktiv om virksomhedernes rapportering af bæredygtighed

- Standardisering af kravene til bæredygtighedsrapportering for finansielle og ikke-finansielle virksomheder

Direktivet om virksomheders "due diligence" med hensyn til bæredygtighed.

- Virksomhedernes pligt til at udvise rettidig omhu med hensyn til negative virkninger på menneskerettigheder og miljø

European Single Access Point (ESAP)

- Centraliseret søgesystem, der giver offentligheden adgang til finansielle og bæredygtighedsoplysninger på EU-niveau

Revision af kapitalkravsforordningen/-direktivet

- Krav om, at kreditinstitutter skal tage hensyn til ESG-risici

EU er ved at udvikle mærkning for bæredygtige obligationer

EU's ramme for grønne obligationer

- EU forhandler i øjeblikket om en standard for grønne obligationer

- Formålet er at gøre det lettere for investorer at identificere og have tillid til bæredygtige obligationer

Yderligere mærkning kan være på vej

- EU-Kommissionen erklærede i sin strategi for bæredygtig finansiering for 2021, at den har til hensigt at arbejde på andre labels på obligationer som f.eks.
 - Transition bonds
 - Bæredygtighedsrelaterede obligationer

Udstedere af grønne obligationer skal allerede i dag offentliggøre oplysninger

- Prospektforordningen fastsætter krav om gennemsigtighed for udstedere af obligationer
- Udstederne skal også medtage fuldstændige og præcise oplysninger om obligationernes bæredygtighedsrelaterede karakteristika

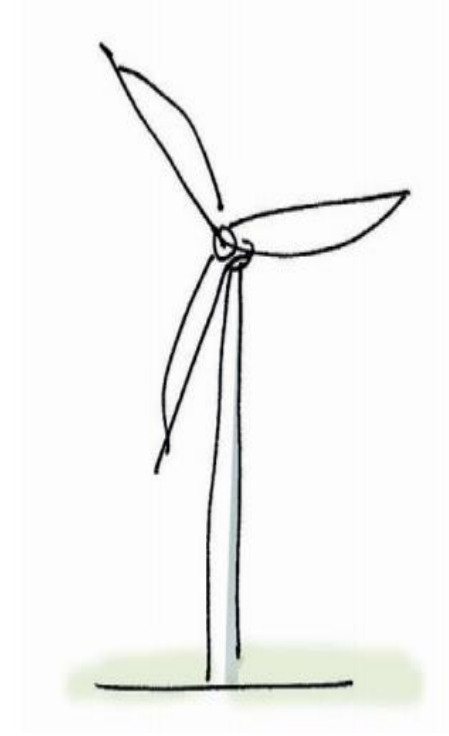
Grønne obligationer

Finanstilsynets syn på prospektforordningen

- Den definition af "grøn", der anvendes til at vurdere, om en økonomisk aktivitet eller et projekt opfylder betingelserne for at blive finansieret ved udstedelsen
- Den del af provenuet fra udstedelsen, der anvendes til finansiering af aktiviteter er i overensstemmelse med definitionen
- Om udstederens definition af "grønt" er i overensstemmelse med EU's taxonomiforordning
- Andelen af provenuet fra udstedelsen, der anvendes til at finansiere aktiviteter i overensstemmelse med taksonomiforordningen

Finanstilsynet har et øget fokus på bæredygtig finansiering

- Vi fortsætter med at yde sektorvejledning på dette nye lovgivningsområde og bidrager til udviklingen af lovgivningen
- Vi øger også vores fokus på tilsyn og anvender strengere foranstaltninger i tilfælde af utilstrækkelig overholdelse
- Tilsynsmæssigt fokus på offentliggørelse og risikostyring
- Data er fortsat en udfordring: Vi er særligt opmærksomme på metodologisk gennemsigtighed og dokumentation for krav

7. Cyberrisiko

Cyber Resilience Scenario Stress Testing in DK

Cyberisiko er et fokusområdet for Finanstilsynet

- Sektoren er stærkt bekymret for cyberangreb.
- Cyberisiko vurderes at være den vanskeligste risiko at tackle.

Finanstilsynet ser ofte:

- Et manglende indblik i konsekvenserne ved et større IT-nedbrud.
- En mangelfuld afklaring af virksomhedens behov.
- Diskrepanser mellem virksomhedens behov og det, som leverandører leverer.
- Utilstrækkelige kompenserende foranstaltninger hos virksomhederne, f.eks. nødplaner.
- En manglende bevidsthed om, hvilket ansvar virksomheden selv har for, at sikkerheden er tilstrækkelig.

Cyber Stress Test i DK ...

- Cyberstresstest er et værktøj til at vurdere, om de finansielle institutioner har den operationelle kapacitet til at håndtere cyberhændelser.
- Stresstest af cyberresiliens indebærer en bottom-up-analyse af konsekvenserne af en alvorlig IKT-forstyrrelse.
- Institutterne bliver bedt om at analysere og dokumentere:
 - de operationelle konsekvenser som følge af et specifikt afbrydelsesscenarie.
 - de økonomiske og juridiske konsekvenser.

Forventede gevinster ved stresstest af cyber-scenarier

- Det endelige mål er at nedbringe de samfundsmæssige omkostninger ved ”oprydning” efter en alvorlig forstyrrelse.
- ”Cyber Resilience Scenario Stress Testing” vil:
 - Give indsigt i evnen til at absorbere og komme sig efter en ekstrem, men plausibel cyberhændelse.
 - Opdage nye og/eller støtte vurderingen af eksisterende systemiske sårbarheder.
 - Give indsigt i konsekvenserne af IKT-forstyrrelser på virksomheds- og systemniveau.

8. Opsummering

Opsummering

- Den perfekte storm har ramt økonomien med høje energipriser, høj inflation og stigende renter
- Fremtidsudsigterne på kort sigt er mørke, men udgangspunktet er godt denne gang
- Nedskrivningerne skal være retvisende også i krisetider
- Konvertering fra fast til variabel rente øger risikoen
- Den hastige udbredelse af lån med 30 års afdragsfrihed er bekymrende
- Likviditeten i realkreditmarkedet er udfordret
- Teknologi og bæredygtighed bliver stadig vigtigere. Finanstilsynet har øget sit fokus herpå
- Cyberrisiko kan potentielt have en systemisk indvirkning, og vi er ved at udvikle cyber-scenarier for stresstesting

Spørgsmål?

